

Datum: 10.06.2017
 Medij: Srpski telegraf
 Rubrika: Kultura
 Autori: Redakcija
 Tema: Ministarstvo odbrane, Vojska Srbije

Napomena:
 Površina: 750
 Tiraž: 45000

Naslov: SUSRET SRBA SA CRNOM OBALOM

Strana: 18

„SRPSKA AFRIKIJADA 1916-1919“ U DOMU VOJSKE

SUSRET SRBA SA CRNOM OBALOM

Kad smo saznali kud idemo, prva nam misao ne beše vesela, napisao gimnazijalac kad je lađom iz Drača krenuo put nepoznatog

Crtež iz dnevnika (1916) slikara Miodraga Petrovića, koji je bio u severnoj Africi (Arhiv NBS)

60

HILJADA LJUDI UTOČIŠTE NASLO U AFRICI

Amfiteatar s 3.000 mesta

U Bizerti je osnovan orkestar Muzika Konjičke divizije, kojim je rukovodio dirigent kapetan I klase Dragutin Pokorni. Grupa entuzijasta, u želji da otrgne svoje sunarodnike od poroka (alkoholisanja i kockanja), osnovala je i pozorište u aprilu 1917. Upravnik i glavni reditelj Srpskog vojničko-logorskog pozorišta u Nadoru bio je Dimitrije Ginić, član Narodnog pozorišta u Beogradu. Broj mesta u gledalištu, amfiteatru na otvorenom, dosegao je čak 3.000, a do novembra 1918. održano je 169 predstava - ističu autori postavke.

Posle povlačenja kroz Albaniju, deo srpskih vojnika i civila prebačen je u Severnu Afriku. Procenjuje se da je više od 60.000 Srba našlo utočište na obalama dalekog kontinenta.

- Od toga je bilo preko 40.000 vojnika koji su se lečili u bolnicama. Po završetku rata veći deo srpske vojske i civila su napustili Afriku, dok je manji broj bolesnih i ranjenih ostao u bolnicama do 1919. - kaže Marijana Dujović, jedan od autora izložbe „Srpska afrikijada 1916-1919“, predstavljene u Domu Vojske Srbije.

Kosti na 24 groblja

Koliko je poznato, u Africi je preminulo više od 3.000 Srba, mahom vojnika, ali su podaci o posmrtnim ostacima mnogih i dalje nepoznati. Srbi su sahranjeni na 24 groblja na prostoru Tunisa i Alžira, od kojih se danas zna samo za tri.

trupa, žene, starci i deca... - navode autori izložbe.

„... Nismo znali šta da mislimo toga časa kada saznasmo kuda idemo. Prva misao kod nas ne beše mnogo vesela. Reč Afrika sećala je nas je na pustinje, divlje životinje i sve ono što je daleko od kulturnog života“, na-

pisao je u pismu jedan gimnazijalac.

Bolesni i ranjeni vojnici bili su smešteni u marinsku bolnicu u Ferivilu, kao i u pomorsku bolnicu Sion u samoj Bizerti. O dobrom životu i hrani svedočio je Velisav Veljo Daničić, abadžija iz Slavkoviće kod Ljiga, koji je proveo nekoliko meseci radeći u marinskoj bolnici: „Svaki dan po četiri jela i voće, kad suva šljivu, kajsiće, orasi, lešnici, pomorandže.“

ŠTAMPALIČITANKE

- Za Srbe u egzilu, kad čitate pisma i dnevničke običnih vojnika, vidite da su im lektira, pozorište i muzika pomogli da prežive isto koliko i bolnice u kojima su lečeni. U Bizerti je, na primer, boravio Veselin Čajkanović, koji je, kao urednik lista Napred - En avant, uložio ogroman trud kako bi animirao srpske vojnike i civile. Nedeljni dodatak ovog lista Iz starih riznica donosio je priloge iz srpske narodne književnosti, poeziju i prozu, kao i kraće edukativne tekstove. Čajkanović je pokrenuo i biblioteku „Napred“, u kojoj je štampao rečnike francuskog jezika, čitanke i udžbenike za srpske đake u afričkim školama - ističe Dunja Dušanić.

Izložbu su priredili Uprava za odnose s javnošću Ministarstva odbrane, Medija centar „Obrana“ i Izdavačka kuća „Klio“, uz pomoć Istorijskog muzeja Srbije, Muzeja pozorište umetnosti i Narodne biblioteke Srbije.

MUZIKA KAO LEK Naš vojni orkestar u Bizerti

ŠUMADIJSKI PUK

Na postavci, za čiji su koncept zašlužni i Zoran Simjanović, Dunja Dušanić i Danilo Šarenac, prikazan je susret srpske vojske i civila sa severnom Afrikom i priča o njihovim sudbinama kroz dnevničke, pisma, dopisnice, fotografije i porodična sećanja.

- Prva lađa sa X pukom Šumadijske divizije drugog poziva i nekolicinom izbeglica „Viktor Igo“ krenula je iz Drača 27. decembra 1915. za Afriku. Kasnije su im se pridružili teško bolesni vojnici sa Krfa i iz albanskih luka, regruti rezervnih

Smilje i sumpor

Izložba će biti otvorena do 17. juna, a osim stručnih vodenja biće predstavljen reprint izdanje „Afrikijade“ Nedeljka Gizdavića, kao i knjige „Put u Sarajevo“ Džona Rola i „Smilje i sumpor“ Dunje Dušanić i Danila Šarenca.